

ROZŠIŘUJÍCÍ STUDIUM ZEMĚPISU PRO SŠ

(PREZENČNÍ STUDIUM)

Rozšiřující studium zeměpisu pro SŠ (dále jen RZE3) je studiem k doplnění odborné kvalifikace podle § 6 odstavce 1 písm. b) vyhlášky č. 317/2005 Sb., jehož absolvováním lze získat způsobilost vykonávat přímou pedagogickou činnost na jiném druhu školy nebo na jiném stupni školy. Studium je určeno pro pedagogické pracovníky, kteří již získali odbornou kvalifikaci učitele SŠ podle § 9 zákona 563/2004 Sb. a chtějí si ji rozšířit o předmět zeměpis na třetím stupni. Studium je organizováno v rámci celoživotního vzdělávání v souladu se *Statutem TUL a Řádem celoživotního vzdělávání TUL* a směrnicí děkana 4/2018 *Pravidla pro programy celoživotního vzdělávání na FP TUL*. Studium se ukončuje obhajobou závěrečné písemné práce a závěrečnou zkouškou před komisí (dle ustanovení § 6 odst. 4 vyhlášky č. 317/2005 Sb.), jež je složena z odborníků s titulem Ph.D. či vyšším. Po jejím úspěšném složení získává absolvent osvědčení. Vzhledem k charakteristice cílové skupiny pedagogických pracovníků je rozsah pedagogicko-psychologických předmětů omezen na nutné minimum.

Upřesnění cílové skupiny:

Studium je určeno pro pedagogické pracovníky, kteří již získali odbornou kvalifikaci: vysokoškolským vzděláním v oblasti pedagogických věd podle § 8 odst. 1 písm. a) zákona 563/2004 Sb., tj. učitel všeobecně vzdělávacích předmětů druhého stupně – předmět geografie.

Forma:

Studium RZE3 je čtyřsemestrové a je organizováno prezenční formou. Na pomoc studentům je k dispozici e-learningový portál podpory samostudia pomocí speciálních studijních materiálů, které budou před otevřením studia a i v jeho průběhu připravovány. Hodinová dotace je 280 vyučovacích hodin, v tom je 10 hodin pedagogické praxe.

Vzdělávací cíl:

Absolventi RZE3 získají kvalifikaci pro výuku zeměpisu na třetím stupni, střední školy. Dílčí cíle vychází z § 6 odstavce 1 písm. b) vyhlášky č. 317/2005 Sb.

Po ukončení RZE3 budou absolventi schopni:

- orientovat se a aktivně využívat znalosti, principy, zákonitosti a teorie z odborné geografie (fyzické, humánní a regionální) v rozsahu RVP gymnaziálního vzdělávání
- rozumět prostorovým vztahům v rámci krajina - životní prostředí - lidé
- získávat, zpracovávat a interpretovat geoinformace včetně kartografické prezentace
- aktivně pracovat s geoinformacemi, které se vztahují k České republice, Libereckému kraji a Euroregionu Nisa jakožto místnímu regionu, které lze využít v RVP gymnaziálního vzdělávání
- rozumět vztahům globálním, regionálním a lokálním a jak je využívat ve vzdělávání na vyšším gymnáziu
- aktivně pracovat s geografickým kurikulem a vytvářet projekty s přesahem mimo vzdělávací obor RVP gymnaziálního vzdělávání, zeměpis/geografie
- vést výuku zeměpisu různými formami a v různých skupinách studentů (např. děti

imigrantů) vyššího gymnázia

- orientovat se v odborné domácí i zahraniční literatuře
- aktivně používat moderní technické a didaktické prostředky využitelné ve vzdělávání na vyšším gymnáziu
- schopnost a dovednost převádět RVP gymnaziálního vzdělávání do školního vzdělávacího programu vyššího gymnázia
- nahlížet pedagogicko-psychologickou problematiku procesu učení v kontextu soudobých teorií vzdělávání,
- analyzovat strategie učení a zvolit vhodný vyučovací styl vzhledem k individualitě žáků i specifikám obsahu učiva,
- analyzovat současnou kurikulární reformu (východiska, principy a směřování)
- navrhnout možnosti vnitřní diferenciaci v oblasti obsahu učiva, forem výuky a metod učení,
- vytvářet příznivé sociální, emocionální a pracovní klima s využitím aktivizujících metod a organizačních forem podporujících kooperaci, otevřenost a důvěru,
- chápat autoevaluaci školy jako východisko pro posouzení činnosti školy a plánování jejího rozvoje, definovat cíle, nástroje a kritéria autoevaluace,
- analyzovat současné alternativní vyučovací modely, metody a jejich využití v rámci inovace školy,
- objasnit klíčové úkoly v jednotlivých etapách socializace osobnosti
- navrhnout a uplatnit výchovnou činnost vedoucí k prevenci vzniku sociálně nežádoucího chování,
- zvládnout náročné výchovné situace, uplatnit vhodné strategie jejich řešení,
- analyzovat fenomén šikany jako nemoc skupiny, konkretizovat strategie jejího řešení, formulovat a uplatnit možnosti prevence šikany na školách,
- dokáží aplikovat evropské hodnoty do kurikula českého školství.

Organizace studia:

Výuka bude organizována prezenční a distanční e-learningovou formou. Na příslušných webových stránkách katedry geografie (systém Moodle) budou k dispozici všechny studijní materiály potřebné ke studiu nebo k vypracování samostatných prací. Konzultace a semináře budou probíhat v učebnách Fakulty pedagogické Technické univerzity v Liberci. Semináře se budou konat v počítačových učebnách FP a ve specializované laboratoři GIS.

Pro výuku moderních didaktických pomůcek bude k dispozici, datový projektor, notebook a interaktivní tabule. Všechny počítače budou vybaveny potřebným programovým vybavením. Studenti a lektori budou moci využívat informační zdroje FP TUL, včetně katedrové knihovny a univerzitní knihovny, kde se již začalo s doplňováním odborné domácí a zahraniční literatury. Další materiální a technické zabezpečení bude průběžně doplňováno z prostředků kurzu.

- Odborným garantem rozšiřujícího studia zeměpisu pro základní školy je *doc. RNDr. Branislav Nižnanský, CSc.*
- Odborným a pedagogickým manažerem je *RNDr. Artur Boháč, Ph.D.*

Cena kurzu:

Cena kurzu je 28 000,- Kč za celé studium. (= 7000,- Kč/sem/stud.).

- Studium lze hradit z prostředků určených na DVPP.
- Doprovu a stravné si účastníci hradí sami.

Obsah – podrobný přehled témat výuky

Odborný modul

- Základy fyzické geografie
- Základy humánní geografie
- Základy regionální geografie
- Krajina a životní prostředí
- Základy geoinformatiky
- Regionální geografie ČR
- Liberecko a ER Nisa
- Globální, regionální a lokální témata ve vzdělávání
- Kartografické a geoinformační vzdělávání
- Vedení geografické výuky na SŠ
- Geografické kurikulum na SŠ
- Geografická cvičení a projekty na SŠ
- Pedagogická praxe ze zeměpisu na SŠ
- Soudobé strategie vzdělávání (výběrově).
- Konstruktivistické didaktické postupy a sociokognitivní přístupy (výběrově).
- Současná kurikulární reforma – hlavní východiska, principy a směřování (výběrově).
- Klíčové kompetence jako cíl vzdělávání v kontextu RVP a celoživotního vzdělávání (výběrově).
- Principy a možnosti individualizace výuky (výběrově).
- Třídní a školní klima (výběrově).
- Změny ve způsobech a pojetí hodnocení žáků v rámci RVP. Autoevaluace školy a metody evaluace v současném školství (výběrově).
- Alternativní vyučovací modely a koncepty (výběrově).
- Pedagogicko-psychologická diagnostika – současné přístupy, metody a jejich využití (výběrově).
- Metodika prevence sociálně patologických jevů (výběrově).

Hodinová dotace:

Celkem 280 vyučovacích hodin rozdělených do jednotlivých témat (viz bod 2). Student v pedagogicko-psychologickém bloku volí jeden předmět v průběhu 1. a 2. semestru z dané nabídky a jeden předmět v průběhu 3. a 4. semestru dle dané nabídky.

Předmět/téma (řazeno chronologicky)	Tematický okruh	Rozsah	Vzdělávací cíl
Základy fyzické geografie Doc. Zágöršek	Odborný modul	14+10 Zk 1.sem	Studenti rozumí obecné fyzické geografii - vymezení, vývoji a současnému stavu oboru. Orientují se v základní literatuře. Součástí studia je základ planetární geografie a studia fenoménu Země jakožto vesmírného tělesa. Velký důraz je kladen na geologii i vzhledem k její roli v RVP G.
Základy humánní geografie Doc. Bohm, doc. Fárek, Dr. Drápela	Odborný modul	14+10 Zk 1.sem	Zahrnuje dílčí humánně geografické disciplíny, které se zabývají obyvatelstvem a osídlením, městy a venkovem, výrobními aktivitami lidské společnosti, které poskytují zboží a služby: geografii průmyslu, zemědělství, dopravy a služeb. Současná humánní geografie se rovněž zabývá sociálními (bohatství x chudoba na různých hierarchických úrovních), politickými a kulturními tématy, velký význam nabývá humanistická geografie, která má v centru svého zájmu člověka. Studium komunit, lidské bezpečnosti a udržitelnosti jsou důležité pro regionální a krajinná studia, jimiž se současná humánní geografie rovněž zabývá. Geografická percepce a imaginace se rozvíjí od lidského těla, přes rodinu/domácnosti, ulici, město až po národ, etnické minority. Patří sem rovněž behaviorální geografie, které řeší důvody a důsledky lidského rozhodování v kontextu ekonomické geografie a s ohledem na odlišnosti, jínakost lidí, gender.

Základy regionální geografie Doc. Zágöršek, doc. Bohm	Odborný modul	14+10 Zk 1.sem	Předmět je ve vztahu k fyzické a humánní geografii. Studenti rozumějí regionální diferenciaci a jedinečnost i (od místního regionu až po makroregiony - světové regiony). Spíše než popis jsou preferovány interpretace vztahů, procesů, zákonitostí a jejich přítomnost a fungování ve světových regionech. V seminářích studenti zjišťují informace o studované problematice a vyhodnocují je a prezentují. Důraz je kladen na práci se zahraničními zdroji.
--	------------------	-------------------	--

Krajina a životní prostředí Doc. Zágoršek	Odborný modul	14+10 Zk 2.sem	Studenti chápou environmentální problémy v krajině a vývoj problematiky. Rozumějí vztahu ekologie, krajiny a životního prostředí - terminologickému vyjasnění, definicím pojmů. Rozumějí problematice jak v celosvětovém měřítku, tak na úrovni České republiky. Pozornost je věnována vztahu člověka a přírody, environmentálním tématům (zejména problematice vody v krajině).
Základy geoinformatiky Dr. Šmída	Odborný modul	8+10 Zk 2.sem	Studenti rozumí pojmu geoinformatika. Přednášky jsou zaměřeny na průřez problematikou dálkového průzkumu Země, globálních polohových a navigačních systémů a geografických informačních systémů. Důraz je kladen na konkrétní aplikace geoinformačních metod v pedagogické praxi na gymnáziu.
Regionální geografie ČR Doc. Bohm, doc. Zágoršek, Dr. Boháč	Odborný modul	14+10 Zk 2.sem	Hranice a poloha. Vývoj území, státního a územně správního uspořádání. Přírodní poměry a krajiny. Klimatické, hydrografické a morfologické zvláštnosti. Ochrana přírody a krajiny. Oblasti a území se zvláštním významem/režimem. Osídlení a obyvatelstvo. Ekonomická základna: zemědělství, průmysl a služby. Doprava a dopravní infrastruktura. Cestovní ruch. Zahraniční vztahy a obchod. Mezinárodní integrační seskupení. Evropská unie. Regiony a jejich charakteristiky/zvláštnosti/význam. Příklady a význam regionálního členění (regionalizace). Oblasti, kraje, okresy, typologie obcí a sídel. Místní region, mikroregion a problematika územního a strategického plánování. Hlavní

			prameny a postupy zpracování informací o území ČR a regionech v Č
Liberecko a ER Nisa Doc. Bohm, Dr. Drápela	Odborný modul	10+10 Zk 2.sem	Liberecko (jakožto místní region) v rámci ČR a EU. Euroregiony v ČR, sousedních zemích a v EU. Euroregior Nisa jako modelové území mezinárodní přeshraniční spolupráce. Geografické vymezení a vnitřní členění. Přírodní poměry. Životní prostředí a jeho problémy. Sociálně ekonomické poměry a jejich zvláštnosti/rozdíly. Historický vývoj osídlení, obyvatelstva (otázka odsunu obyvatel německé národnosti), průmyslu a kultury. Veřejná správa a administrativní členění. Transformace po roce 1989. Současné problémy a cíle rozvoje. Příklady a výsledky mezinárodní spolupráce. Porovnání s jinými kraji/regiony a euroregiony. Hlavní prameny informací o Liberecku , euroregionech a možnosti/příklady jejich využití.
Globální, regionální a lokální témata ve vzdělávání Doc. Fárek, doc. Nižnanský	Odborný modul	10 Zp 3.sem	Nové pojetí výuky/učení zeměpisu/geografie založené na sociální konstrukci geografie, která rozvíjí akademické vymezení disciplíny. Spočívá v identifikaci sociálních témat, k nimž má geografie co říci. Současná geografizace vědy, společnosti, politiky, kultury, ekonomie svědčí o principiálním významu geografie v praktickém světě lidí. Hlavní důraz se přesunuje z otázky: Jak to je? k nové otázce: Jak by to mělo být? Jde o uchopení fenoménu globalizace a jejího odlišení od mezinárodní úrovně, vysvětlení rozdílů v chápání a řešení národní úrovně a úrovní regionálních v relaci k národnímu. Tento přístup označovaný jako 'divisioning' je propojen s principem 'down-up', jenž vychází z lokálních témat.

<p>Kartografické a geoinformační vzdělávání Dr. Severýnová Popková, Dr. Šmída</p>	<p>Odborný modul</p>	<p>8+10 Zk 3.sem</p>	<p>Předmět se zabývá problematikou implementace metod geoinformatiky (GIS, DPZ a GPS) do výuky na středních školách, zvláště pak do výuky zeměpisu. Zvláštní důraz je kladen tématům kritéria vhodnosti software pro školní prostředí, zdroje dat, didaktické využití mapových serverů, formy a metody, kurikulární materiály a stanovení standardů. Předmět zahrnuje rovněž výklad problematiky využívání mentálních map a didaktických aspektů počítačové kartografie. Kromě výše uvedeného není opomenut kartografický jazyk a práce s nedigitálním kartografickým materiálem.</p>
<p>Vedení geografické výuky Doc. Nižnanský, doc. Zágoršek, Dr. Boháč</p>	<p>Odborný modul</p>	<p>8+10 Zk 1.sem</p>	<p>Vstupní předmět do oborové didaktiky pro gymnázia. Studenti jsou seznamováni s historií a současností výuky geografie v Česku, v Evropě i ve světě, se základy oborové didaktiky. V seminářích jsou seznamováni se základy práce učitele zeměpisu ve třídě, které procvičují na vybraných tematických celcích.</p>
<p>Geografické kurikulum Doc. Nižnanský, doc. Zágoršek, Dr. Boháč</p>	<p>Odborný modul</p>	<p>8+10 Zk 2.sem</p>	<p>Předmět je zaměřen na geografické kurikulum a geografické učivo gymnázia, které je v něm obsaženo. Studenti jsou seznámeni se standardy americkými a britskými, a dále s kurikulem německým. Detailně jsou seznamováni s historií a vývojem českého kurikula (RVP G), s vytvářením ŠVP a geografickým učivem v něm. Rozumějí pojmům jako klíčová kompetence, vzdělávací oblast či průřezové téma. V semináři se procvičují v tvorbě tematických plánů s důrazem na jejich integrační charakter.</p>
<p>Geografická cvičení a projekty Doc. Zágoršek, Dr. Šmída, Dr. Drápela</p>	<p>Odborný modul</p>	<p>8+10 Zk 3.sem</p>	<p>Zaměření předmětu je na činnosti, samostatnost v rámci získaných kompetencí studentů vyššího gymnázia v podmínkách co nejvíce se přibližujícím skutečnosti (jako například U.S. Geography for Life). V semináři posluchači připravují a prezentují samostatnou práci pro studenty gymnázia, exkurzi/návštěvu vhodného místa pro terénní výuku geografie s dodržением všech jejích náležitostí, a</p>

			dále projekce, realizace a evaluace jednoduchého geografického projektu se zaměřením na vzdělávání gymnázialních studentů.
Pedagogicko-psychologický modul			
Student volí 1 předmět v průběhu 1. a 2. semestru a jeden předmět v průběhu 3. a 4. semestru z nabídky			
Alternativní vzdělávací koncepty	Pedagogicko-psychologický blok	8 z 1-4. sem.	Studenti znají základní modely reformně pedagogických a alternativních školských systémů a modelů. Studenti analyzují současné alternativní vyučovací modely, metody a dokážou je využít v rámci inovace současné školy.
Hodnocení v současné škole	Pedagogicko-psychologický blok	8 z 1-4. sem.	Posluchači budou připraveni aktivně se účastnit procesů autoevaluace školy, které souvisí s požadavkem společnosti na stále se zvyšující kvalitu služeb školního vzdělávání. Absolventi budou vztahovat autoevaluaci jako přímý důsledek potřeby rozvoje školy a zajištění její kvality.
Kritické myšlení	Pedagogicko-psychologický blok	8 z 1-4. sem.	Posluchači budou připraveni porozumět zásadám metody kritického myšlení a rovněž základním didaktickým a psychologickým předpokladům výuky rozvíjející u žáků kritické myšlení (KRM). Seminář vede v praktické části k rozvoji technik KRM a v teoretické rovině k pochopení provázanosti KRM s obecnějšími didaktickými a sociokonstruktivistickými přístupy.
Moderní trendy ve vzdělávání	Pedagogicko-psychologický blok	8 z 1-4. sem.	Studenti dokážou vytvářet ve vyučovací hodině podmínky pro kontextualizované učení, spolupráci, ale i přebírání osobní žakovy zodpovědnosti za výsledky učení. Studenti dokážou vytvářet rozmanité sociálně pedagogické situace a plánovat učební činnosti tak, aby byly podporovány postupy spolupráce, individualizace, vnitřní motivace v kontextu konstruktivistických didaktických postupů.
Pedagogická diagnostika	Pedagogicko-psychologický blok	8 z 1-4. sem.	Studenti chápou význam pedagogicko-psychologické diagnostiky pro práci učitele a její začlenění do vyučovacího procesu. Rozeznávají úlohu jednotlivých článků, tj. učitele předmětu, třídního učitele, výchovného poradce, metodika prevence a ředitele školy. Dokážou v praxi aplikovat některé současné metody diagnostiky žáka, sociometrické met.ody měření třídního klimatu.
Prevence rizikového chování	Pedagogicko-psychologický blok	8 z 1-4. sem.	Studenti dokáží objasnit klíčové úkoly v jednotlivých etapách socializace osobnosti. Studenti vytváří situace vedoucí k prevenci

			vzniku sociálně nežádoucího chování. Studenti uplatňují vhodné strategie k řešení náročných výchovných situací. Studenti dokážou rozpoznat fenomén šikany ve škole, analyzují její stádia. Dokážou porozumět poruchám osobnosti agresora šikanování.
Projektové vyučování	Pedagogicko-psychologický blok	8 z 1-4 sem.	Studenti chápou základní principy projektové výuky. Chápou didaktický význam projektů jak z hlediska transformace obsahu učiva, jeho integrace, tak i z hlediska rozvoje sociálních kompetencí žáků a utváření otevřeného a pracovního klimatu ve třídě. Studenti dokážou aplikovat zásady tvorby projektu a dokážou organizovat přípravu žákovských projektů.
Psychohygiena	Pedagogicko-psychologický blok	8 z 1-4. sem.	Studenti vysvětlí souvislosti stresu, duševní pohody, životní spokojenosti a duševního zdraví. Studenti dokážou rozpoznat znaky syndromu vyhoření u učitele. Umí pojmenovat faktory ovlivňující duševní zdraví žáků, připravit program pro zlepšení situace ve škole. Dokážou využívat konkrétní techniky duševní hygieny i u sebe svých žáků.
Povinné předměty pro absolventy učitelství 1. stupně ZŠ (pro rozšiřující vzdělávání pro 2. stup. ZŠ)			
Vývojová psychologie pro ZŠ (P)	Věkové zvláštnosti dospívajících. Psychologická charakteristika jednotlivých etap vývoje	5 z	Studenti porozumí vývojovým zvláštnostem dítěte staršího školního věku a pubescenta. Nahlédnou souvislosti tělesného, kognitivního, sociálního a citového vývoje u žáka daného školního stupně v dynamice vývoje a zrání osobnosti.
Vybrané didaktické problémy (P)	Specifika didaktiky druhého stupně základní školy.	3 z	Studenti analyzují výuku jako otevřený a interaktivní proces a dokážou dle diagnostiky potřeb žáků, hierarchie vzdělávacích cílů volit vhodné vyučovací styly.
Povinné předměty pro absolventy učitelství 2. stupně ZŠ (pro rozšiřující vzdělávání pro SŠ)			
Vývojová psychologie pro ZŠ (P)	Věkové zvláštnosti dospívajících. Psychologická charakteristika jednotlivých etap vývoje	5 z	Studenti porozumí vývojovým zvláštnostem dítěte staršího školního věku a pubescenta. Nahlédnou souvislosti tělesného, kognitivního, sociálního a citového vývoje u žáka daného školního stupně v dynamice vývoje a zrání osobnosti.